

LÕPUÜLESANNE

EESMÄRK

Õpilased sünteesivad kogu kursuse jooksul omandatud teadmisi ja oskusi, analüüsides ühte konkreetset üleilmset probleemi süsteemina. Nad loovad visuaalse süsteemikaardi, mis näitab, kuidas valitud probleem on seotud keskkonna, kliima, tarbimise, rahvastiku, majanduse ja sotsiaalsete protsessidega, ning toovad välja võimalikud sekkumistasandid. Ülesande eesmärk on võtta kursus tervikuna kokku süsteemse analüüsi kaudu.

ÕPITULEMUSED

Õpilane:

- rakendab süsteemset mõtlemist globaalsete probleemide analüüsimisel;
- selgitab, kuidas eri ühiskondlikud ja keskkondlikud süsteemid omavahel vastastikku toimivad;
- toob välja põhjuse-tagajärje seoseid;
- eristab eri sekkumistasandeid globaalsete probleemide lahendamisel;
- esitab analüüsi loogilise ja visuaalselt selge skeemina;
- põhjendab oma valikuid suulisel esituses.

ÕPPEVAHENDID TUNNI LÄBIVIIMISEKS

- A2- või A3-paber või digitaalne töövahend (nt Miro, Canva, PowerPoint vms)
- Markerid või digitaalsed kujundusvahendid
- Kursuse materjalid ja märkmed

TUNNI PIKKUS

75 min

ETTEVALMISTAV KODUTÖÖ

Rühmad valmistavad töö ette iseseisvalt tunnivälisel ajal. Esitlused toimuvad järgmises tunnis.

KODUTÖÖ

Ettevalmistus

- Õpilased moodustavad kuni viieliikmelised rühmad ning töötavad iseseisvalt tunnivälisel ajal.
- Iga rühm valib ühe üleilmse probleemi, mida on võimalik käsitleda süsteemina. Võimalikud teemasuunad on näiteks:
 - kliimamuutuse mõjud ühiskondadele;
 - elurikkuse vähenemine ja ökosüsteemide kahjustumine;
 - ületarbimine ja ressursside ammendumine;
 - sundrändega seonduvad probleemid;
 - rahvastiku vananemine või kiire kasv;
 - globaalne ebavõrdsus;
 - plastireostus.

- Rühm võib valida ka mõne muu teema, kui see on selgelt sõnastatud ning seostatav kursuse põhivaldkondadega (keskkond, kliima, tarbimine, rahvastik, majandus).
- Oluline on, et valitud probleemi oleks võimalik käsitleda süsteemselt, tuues esile selle eri osade ja tegurite omavahelised seosed.

Süsteemikaardi loomine

- Rühm koostab visuaalse süsteemikaardi, mille keskmes on valitud probleem.
- Süsteemikaart peab näitama, kuidas valitud probleem on seotud kursusel käsitletud valdkondadega, näiteks keskkonna ja ökosüsteemide, kliima, tarbimise, rahvastikuprotsesside, majandussüsteemi või rändega. Samuti tuleb täpsustada, milles seosed seisnevad.
- Noolte abil tuleb näidata seoseid eri tasandite vahel: mis mõjutab mida ja millisel viisil. Oluline on, et süsteemikaart ei oleks lineaarne, vaid näitaks vastastikuseid mõjusid. Vähemalt ühe osa puhul tuleb välja tuua selge tagasisideahel, kus süsteemi osad mõjutavad ringina üksteist.
- Järgmise kihina märgivad rühmad süsteemikaardile, millised sekkumised oleksid vajalikud süsteemi eri osades, et probleemi leevendada või lahendada. Tuleb analüüsida, kas piisab olemasoleva süsteemi parandamisest või oleks vaja radikaalsemat muutust, näiteks uut majandusmudelit, väärtuste muutust või poliitilist ümberkorraldust.
- Süsteemikaardil tuleb eristada eri sekkumistasandeid:
 - mida saab teha üksikisik;
 - mida saab teha klass või kogukond;
 - mida saab teha kohalik omavalitsus või riik;
 - milliseid samme oleks vaja rahvusvahelisel tasandil.
- Isiklikud sammud peavad lähtuma süsteemsest arusaamast; tuleb selgitada, kuidas need mõjutavad laiemat süsteemi, mitte piirduda üldiste soovitustega.

Töö tulemuseks on visuaalne süsteemikaart, kus kasutatakse märksõnu, lühikesi selgitusi ja nooli. Tegemist ei ole esseeaga, vaid loogiliselt üles ehitatud süsteemikaardiga.

**ESITLUSED
KLASSIS
(60 MIN)**

- Iga rühm esitleb oma tööd umbes 10 minuti jooksul. Esitluses tuleb:
 - lühidalt tutvustada valitud probleemi ja selle konteksti;
 - selgitada süsteemseid seoseid ja võimalikke sekkumisi;
 - põhjendada, milline sekkumistasand on nende hinnangul kõige mõjusam ja miks.

**ARUTELU
(15 MIN)**

- Kuidas näitasid tööd süsteemset mõtlemist?
- Milliste probleemide puhul tundus süsteemimuutus vältimatu?
- Mis oli selle ülesande juures kõige keerulisem?
- Kas mõni seos tuli rühmatöö käigus üllatusena?
- Kuidas aitas see ülesanne mõista kursuse eri peatükkide omavahelist seotust?